

De Heraut

van de

Bereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124.)

Zondag 15 April 1900. N°. 1164.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Blijden van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van het blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE: Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Dinsdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden / 1.20, voor het Buitenland per jaar / 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam. Advertentieën: van 1 tot 6 regels / 1.20, voor elke regel meer 20 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verlagen van Vereen, 12 Ct. p. regel.

„Uit de Opstanding der dooden“.

(PAASCHFEEST.)

Die krachtiglijk bewezen is te zijn de Zone Gods, naar den Geest der heiligmaking, uit de opstanding der dooden, namelijk Jezus Christus, onzen Heere.
Romeinen 1: 4

Bijna is de verwerper van het oude Christen-geloof er.

In niets, letterlijk in niets, gevoelt hij zich meer afhankelijk van een ongezogene Macht. Zijn geheele levens-existentie is nu zoo ingericht, dat er geen God meer in noodig is, en dat geen God er meer een plaats in vindt. Het licht van Gods Woord heeft hij onder de korenmaat gezet, en het veel schellere licht der wetenschap daarvoor in plaats gekregen. Hij meet de winden; hij leidt het weerlicht in den bliksem af; de ziektekiemen heeft hij opgespoord; zijn woord vliegt, de zeeën door, op magnetischen stroom de aardbol om; hij spreekt, en zijn stem wordt op honderd uren afstands verstaan; alle kracht der natuur heeft hij ontkend en dienstbaar gemaakt aan zijn wil; ook weet hij hoe de wereld ontstaan en geworden is; en zelfs hoe de mensch er kwam, hield voor hem op een geheim te zijn. En al blijft hem nog veel te onderzoeken over, de toekomst van wat hij dusver naspoorde, waarborgt hem in de toekomst zoo volledige kennis aller dingen, en zoo volledige macht over heel de schepping, dat in alles meester en aller geheimen kenner te zijn, voor hem, of althans voor zijn nakomelingen, slechts een vraagstuk is van tijd. Aldus is zijn emancipatie van God een volkomen geworden, en het hoog, het trotsch gevoel, dat, dank die wetenschap en macht, zijn hart doortintelt, uit zich als menselijke majesteit in elk woord dat uit zijn mond uitgaat.

Slechts voor één mysterie staat hij nog. Een mysterie, waarover hij dan ook liefst niet spreekt. Door den dood verliest hij, keer op keer, wat hem lief aan zijn hart was. En waar hij dan nog de somberheid van den dood der zijnen onder palmen en kransen verbergt, daar blijft diezelfde dood in het eind hem zelf openwachten. En dat, dat hij, na korter of na langer leven, ook zelf als offer voor den Dood moet vallen, dat blijft hem de donkere plek in de toekomst.

Dat het ook hem gezet is, eenmaal te sterven, dat is het wat hem nog krenkt in zijn majesteitsgevoel. Daar kan hij zich niet mee verzoenen. Dat is het, wat hem, ook al beangstigt het hem niet meer, toch tegen de borst stuit, en hem soms verschrikt.

Niet het graf als zoodanig. Want om aan het graf te ontkomen, beschikt hij bij testament, dat zijn lijk zal worden verbrand.

Ook niet het sterven zelf vernedert hem in zijn oog. Want als hij er uit wil, pleegt hij met voorbedachten rade zelfmoord. Maar dat hij er uit moet, ook als hij niet wil.

Dat er een hogere macht is, die, zonder naar zijn goederden te vragen, hem het leven opzegt, en in de armen des Doods werpt, daarin ontwaart hij nog met on-

duldberen weersin de ontzettende macht van dien „ouden God“, van wien hij af dacht te zijn. En daartegen komt al wat in hem is op.

Hij zegt het wel niet overtuigd. Dat verbiedt zijn trots hem. Integendeel, tegen zijn hart in lacht hij om den Dood, of keuvelt dusgenaamd filosofisch den schrik des Doods weg. Maar als ge hem bespiedt in een onbewaakt oogenblik, of als hij zich verraadt in onbedachtzaamheid, dan teekent zich op zijn gelaat, in zijn oog telkens die onuitsprekelijke wrevel tegen het sterven, die gedurig de diepe begeerte toont, om kon het, door hooggelooft wetenschap ook dien Dood nog te boven, en daardoor geheel van den ouden God los te komen.

Op bijna kinderachtige wijze komt dit uit in den statistischen jubel, als u voor wordt gehouden, hoe het normale sterfjaar van 30 op 32 en een breuk gestegen is en straks de drie en dertig op een half na zal bereikt hebben.

Het is alsof, indien dat hygienisch proces maar doorging, het menschelek leven aldoor verlengd stond te worden, en alsof eindelijk, eindelijk... ook de laatste vijand, die bittere Dood, door de macht der wetenschap zou worden geveid.

Wat men er dan ook tegen zegge, de dood, het sterven, is en blijft, ook te midden van den diepsten afval, te midden van het stoutste ongelooft, de grootste getuige van menschelek kleinheid en van de majesteit Gods.

De Dood redeneert niet, en treedt niet in twistgeding, en stoort zich niet aan wijsgeerige beweringen. De Dood komt op den man af. De Dood grijpt uw leven, uw persoon, uw geheele existentie aan. Hoe schier almachtig de geweldenaar onder menschen ook geheerscht hebbe, als de Dood komt, stort ook zijn rijk ineen. Smadelijk en machteloos ligt zijn zielloos overschot op zijn stervensponde. En voor deze wereld heeft hij afgedaan. Hij is weg.

Men roept van de ijzeren loomvel, maar hier is de ijzeren doodswet, die niemand spaart, die ten leste den sterkste bezwijkt doet. De Dood slaat niemand over, weet op dag en uur een ieder te vinden. En dan breekt de sterkste wil; dan verstomt alle taal der hoovaardij; dan staat kunst en wetenschap machteloos; en zelfs de hoogste kracht die op aarde werkt, de kracht der liefde, put zich dan vruchteloos uit.

Nu vermenigvuldigde men eertijds het memento mori. Het „gedenkt te sterven“ sprak u van elken handwijzer op den weg tegen. Zoo was het in de dagen, toen het Christelijk geloof het publieke leven beheerschte. En men dorst dat aan, omdat men onder elk memento mori als tweeden regel schrijven kon: „De Heere is waarlijk opgestaan.“

Maar dat durft het ongelooft niet. Veel-er is het ongelooft er op uit, om u het sterven te doen vergeten. Zelfs voor den doodelijke kranke, van wien de arts weet dat hij geen drie dagen leven meer heeft, wordt tot op het laatste oogenblik het feit, dat hij sterven gaat, verborgen gehouden. Niets mag in het gewone leven meer aan den dood herinneren. Kranke bedekken de lijken. Het graf wordt in een bloemperk verscholen. Van bezoeken van rouwbeklag blijft men liefst verschoond. In het gewoon gesprek nog van het sterven te gewagen, heet

oude bestaast. En zelfs een prediking die op het sterven zou neerkomen, geldt voor niet op de hoogte van haar tijd.

Maar niets helpt. De Dood komt toch en komt altoos even schrikverwekkend. En de Almachtige God blijft door dezen bode der verschrikking den mensch, een ieder mensch op zijn beurt, uit zijn ingebeelde hoogheid stooten en indachtig maken zijner onwederstandelijke Majesteit.

Zult ge u, als dienaar des Allerhoogsten, met leedvermaak over die macht uws Gods, die in den Dood spreekt, verblijden?

Ten deele ongetwijfeld. De Dood is de laatste vijand, maar... tegenover den spotter en wie God durft loochenen, uw bondgenoot voor den Naam des Heeren. Denk u den Dood weg, en des menschen hoovaardij zou door niets meer te stuiten zijn, en de verachting voor al wat Goddelijk is, zou stijgen tot vermetelheid.

In dagen van doodelijke krankheid of als er in iemands huis een lijk boven aarde staat, wordt er minder direct gezondigd dan in dagen van voorspoed, weelde en vreugd. De ernst des levens, anders zoo vaak uitgebannen, keert dan ongemerkt weder. Er worden dan woorden gesproken, die anders op de lippen versterven zouden. En die woorden vinden op het sterfbed en in dagen van rouw een luisterend oor.

Ge moogt uit het leven van deze zondige wereld den Dood niet weg wenschen. De Dood moet weg, maar hij mag niet weg, eer zonde en ongelooft ten onder zijn gebracht. Zoolang die standhouden, moet ge het voortwoekeren van den Dood begeren, omdat alleen die Dood nog machtig is, om deze ingezonken en steeds dieper zinkende wereld in haar vaart ter helle te stuiten.

De Heilige Schrift komt daarom telkens op dat sterven en op die vreeselijke macht van den Dood terug. Een Kerk die in haar prediking er voor terugdeinsde, om rusteloos het wijzen op den Dood als hefboom ter stichting te gebruiken, zou heulen met de dwaasheid der wereld.

Alleen maar, gij zult bij den Dood niet staan blijven. Hoe interessant ook de Dood, vooral in den strijd met zonde en ongelooft, is, ge zult steeds van den Dood tot de Opstanding voortschrijden.

Altoos weer de Dood, maar die Dood nooit anders dan als geknakt en verwonden door Immanuel.

De Dood, maar naast en tegenover dien Dood nu Pascha!

De rijkstbegaafde onder de apostelen betuigt u, dat Christus als de Zone Gods voort uw geloofsblijk schittert „uit de opstanding der dooden.“ Hij zegt niet: daarom dat hij zelf uit den dood opgestaan is. Hij zegt het algemeen: Zone Gods, omdat in en door Hem „de opstanding der dooden“ aan het licht gekomen en verwezenlijkt is.

Die machtsopenbaring van Jezus tegenover den Dood begon reeds bij Jairus, buiten de poort van Nain, en in Lazarus. Maar toch dit was slechts een tijdelijke breking van de macht des Doods. Immers, die toen aan het leven hergeven werden, zijn weer gestorven. Ten tweeden male heeft de Dood ze overmand.

Geknakt, gebroken zou de macht van den Dood dan eerst zijn, zoo er bleek „opstanding der dooden“, opstanding der gestorvenen te zijn, zoodat ze niet meer

stierven, en dat de Dood geen macht meer over ze had.

En dat nu heeft Christus het eerst aan zichzelf getoond. Dit gebod had hij van zijn Vader ontvangen, dat Hij de macht had om het leven af te leggen, en de macht om het weder aan te nemen.

De Dood ving hem niet, maar hij gaf zich in en aan den Dood. Toen stond hij op. En sterft nu niet meer. In hem heeft de Dood zijn meerdere gevonden, die hem in den dag van zijn glorie al de zijnen ont-rukken zal.

Paschen is niet maar, dat Jezus opstond, maar dat de Dood ontroond werd, en dat al wat van Jezus is, aan zijn macht ont-glipt. Het is één doorgaande opstanding, eerst van Jezus zelf, en dan even beslist en even noodzakelijk, van al wie Jezus toebehoort. Die toen opstond, was een „ersteling“, en in dat „ersteling“ ligt het bevestigd, dat al wie zijns zijn, hem volgen.

Paschen is de eendelijke beslechting van het wereldgeding tusschen God en Satan. De Dood is niet uit God. Uit God is alleen het leven. Dat de Dood in de wereld kwam, was enkel, omdat Satan eerst uit het Paradijs, en toen uit de wereld, God, en dus het leven, terugdroeg. En mocht toen al gemeene Gratie de macht van den Dood temperen en inbinden, bedwingen kon ze de macht van den Dood niet, en ten slotte kwam de Dood toch, kwam door alle eeuw, kwam tot een ieder.

De dood was en bleef de sombere macht, waartegen geen geweer was. Hij knakte den mensch, dolf het graf, spreidde rouw over ons menschelek leven uit, en liet zijn vaie tinten rusten op heel de natuur en op heel onze samenleving.

De vraag bleef nu maar: Was de Dood de voleinding? Zou aan den Dood het laatste woord blijven? Weg kon hij niet, zoolang de zonde stand hield? Maar als de Dood dan uitgewoed en u in het graf gelegd had, was het dan uit, bleef er dan geen uitkomst en geen redmiddel meer?

En op die vraag nu geeft Paschen het Goddelijk antwoord.

Ja, waarlijk, als dan de Dood het werk zijner vernieling voleind heeft, dan is bij God nog een redmiddel ten leven.

Dan is er opstanding!

Waarom stond Jezus uit de dooden op?

Had hij niet tot den moordenaar aan het kruis gezegd: Heden zult gij met mij in het paradijs zijn? Of ook, zou iemand, stel Jezus ware niet uit het graf verreezen, ooit getwijfeld hebben aan zijn leven bij God in glorie en in zaligheid? Ja, sterker nog, was zijn terugkeer tot deze wereld, tot dit aardsche leven, voor Jezus niet veel eer een storming van zijn hemelvreugde, een vermindering van zijn glorie-staat? Indien het u Jezus alleen om persoonlijke vreugde ware te doen geweest, zou hij dan niet gebleven zijn waar hij was, in het Paradijs bij zijn God, en zou hij dan de wereld, die hem uitwierp, niet de wereld hebben gelaten?

En toch, hij bleef niet in het Paradijs bij zijn God, maar keerde weder in zijn graf om onzentwil, en zo is Immanuel uit zijn graf verreezen. Zoo spreekt er genade, zoo spreekt er liefde voor ons ook uit zijn opstanding. Voor ons keerde hij weer in zijn graf, en voor ons stond hij uit dat graf op, om voor ons de macht van den Dood te verbreken.

Niet de Zone Gods had het eenmaal af-

gelegde lichaam van noode, maar dat lichaam was een stuk van onze menscheleke natuur, een stuk van zijn band aan ons, aan ons geslacht. Prijsgeving van dat lichaam zou zijn band aan ons vernietigen en krachteloos gemaakt hebben. In zijn volle menscheleke natuur, naar ziel en lichaam beide, moest hij aan ons, en moesten wij aan hem, verbonden blijven. En daarom kwam Jezus in zijn graf weder, en daarom stond hij, nu ook naar het lichaam verheerlijkt, uit den dood op.

Voor ons, en in gehoorsaamheid aan den Vader. Het was een gebod dat hij van den Vader ontvangen had; een gebod dat hij volbracht. De Dood mocht niet triomferend jubelen kunnen, dat ook Gods eigen Zoon hem ten offer was gevallen, en zijn macht niet had kunnen weerstaan. De Dood was toegelaten, maar mocht niet als uit zich zelf heerschende macht gelden. Nu of nooit moest ook de Dood in zijn nietigheid tegenover God worden ten toon gesteld. De Dood kon wel dooden, maar God kon meer: de Almachtige kon wat de Dood gedood had weer ten leven, tot rijker, tot heerlijker leven doen opstaan.

Over den Dood triomfeerde de Opstanding.

Hoe?

Ook dit voegt Paulus erbij: Uit de opstanding der dooden, maar naar den geest der heiligmaking.

Naar wil hier zeggen: naar den regel die door den geest der heiligheden gesteld wordt, die er uit voortvloeit, die er in heerscht. Er is een regel, er is een norma, er is een maatstaf die het leven op aarde beheerscht. En die regel zegt, dat al wat uit een vrouw geboren is, sterven moet. Maar hier is een andere regel, de regel die in het eeuwige licht, de regel die bij God, de regel die in het rijk der heiligheden geldt, en die regel zegt, dat wat heilig is sterker is dan de Dood, omdat de Dood is uit de zonde.

Zoo is het in Jezus opstanding geen overmacht die den Dood overweldigt. Het is niet maar een sterkere die den sterke bindt. Neen, de Dood is ontworpen, de pees van zijn kracht is doorsneden. Die kracht school in de zonde. En tegen die zonde neemt het heilige den strijd op. In wettigen kamp wordt de Dood ter neerge-worpen. En het is niet maar Almacht, maar de macht der heiligheden die in Christus tegen de macht van zonde en dood den strijd aanbindt, de zonde door recht verwint, het rantsoen betaalt, de doodelijke rekening met Satan afsluit, en nu als ongeknecht heilige macht, de meerderheid van de wet der heiligheden boven de wet der zonde en des doods, in het leven zelf toont en verwerkelijkt.

Het is niet de Dood, afgescheiden van zijn wortel in de zonde, die ter neer wordt geworpen, maar de Dood met zijn wortel in de zonde. Het is opstanding, niet enkel om ons van den Dood te verlossen, maar opstanding ook ter onzer rechtvaardigmaking.

De Dood is niet maar geknakt, maar als onheil geoordeeld.

De Opstanding is niet maar verwinning van den Dood, maar executie van den Dood. Het is een vernis, dat in Godes naam, aan den Dood voltrokken wordt.

Is nu dit Pascha nu Pascha? Gij gelooft dat Christus uit de dooden is

Het Paaschfeest der eerste eeuwen.

„De dood heet tegenwoordig een slaap. De dood, die voor Christus' opstanding een vreeselijk aanzien had, is nu geworden tot iets, dat zich licht laat verachten. Zie de schitterende zeepraal der opstanding. Door haar zijn ons duizenderlei goederen ten deel gevallen, door haar spotten wij met den dood, door haar verachten wij het tegenwoordige leven en strekken wij onze wenschen naar de goederen van een toekomstig uit, door haar hebben wij, schoon nog met de lichamen omkleed, zo wij slechts willen, alles wat de zalige geesten hebben. Laat ons dus allen blijde zijn! Want ofschoon het onze Heere is, die de zeepraal behaald heeft, zoo is toch de vreugde ook ons deel, want voor ons heil heeft Hij alles gedaan. Heden heeft Hij de menscheleke natuur van de heerschappij des Satans bevrijd en tot haren oorspronkelijken adel teruggebracht. Want zie ik den Eersteling van mijne eigene natuur zoo over den dood regeverien, zoo ken ik geene vrees meer, zoo deins ik niet terug voor den strijd; ik zie niet op mijne zwakte, maar ik vestig het oog op de titelmende macht van Hem, die mij zijne hulpe heeft toegezegd; want wat zal Hij, die de heerschappij des doods overwonnen en aan Hem alle macht ontkomen heeft, wat zal Hij niet verder doen voor de menscheleke, die aan Hem vermaandacht is en bij Hem zooveel waarde had, dat Hij uit groote menscheleke zelve hare ge-

daante aannam.“ „Laat ons gelooven aan Christus, den gekruisigde, maar die tevens op den derden dag is opgestaan. Houdt dit in uw hart. Blijft het met den mond, maar hebt het geloof der Christenen en niet der duivelen. (Jac. 2: 19.) Weest brandende van het vuur der liefde, i welk de duivelen niet hebben, van welk vuur ook die twee op den weg brandende waren, want toen zij Christus herkend hadden en Hij van hen wegging, zeiden zij tot elkander: „Was ons hart niet brandende in ons, toen Hij met ons sprak op den weg en ons de Schrift opende? Dit vuur trekt u naar boven, het verheft u naar den hemel. Welke verdrietelijkheid u ook op aarde beschoren zijn, hoe ook de tegenpartijder het hart eens Christens naar de aarde zoekt te trekken, het vuur der liefde streeft naar het hoogste. Hoor eens gelijkenis: „Als gij eenen brandenden fakkel recht op naar de hoogte houdt, zoo stijgt de vlam omhoog naar den hemel; houd den fakkel naar beneden, de vlam gaat toch ten hemel: Zij kent geen anderen weg: den hemel zoekt zij.“

Ziet daar, woorden uitgesproken door de twee beroemdste kerkleeraars der eerste vier jaren oortelling, Chrysostomus en Augustinus, op het Paaschfeest voor de gemeenten, hun als herders toebetrouwd. De feestdag, waarop zij zoo gesproken hebben, was in hun tijd van groote betekenis geworden in de kerk des Heeren, en dat toonden zij in hunne redenen. Toch waren zij zich bewust, dat zij hem niet hooger mochten aanslaan dan als een instelling van menschen, voor wie de herdenking van 's Heeren opstanding uit de dooden een behoefte was, om zich bijzonderlijk in dit voor hen volbrachte werk te kunnen verdiepen. Chrysostomus drukte dit in dezer voege uit: „Aan de Israëlieten werd geboden slechts bij deze gelegenheden feest te vieren; maar den Evangeliebelijders werd geboden het altijd te doen“... het (is) mogelijk

altijd Paschen te vieren.“ Hierin stemden de vrome kerkleeraars van zijn tijd en daar te voren met hem in. Die in waarheid bedenken, dat Christus ons Pascha voor ons geslacht is, zullen, volgens Origenes, „aldus paschen houden, dat zij zich niet met hun denken, met ieder woord en iedere daad, altijd van de dingen des tegenwoordigen levens tot God verheffen en tot zijne stad spoeden.“ Hieronymus schreef eens: „Alle dagen zijn aan elkander gelijk: de Heere wordt niet slechts op Vrijdag aan het kruis geslagen, en niet slechts op Zondag staat Hij op, want voor den Christen is het altijd de dag der opstanding en altijd eet hij zijns Heeren vleesch.“

Reeds vroeg er aan het Paaschfeest een vastentijd vooraf. Oorspronkelijk op Vrijdag en Zaterdag te voren, 40 uren, den tijd, dien men berekend heeft, dat Christus in het graf heeft gelegen. Gedurende dien tijd werd niets gebruikt, men deed boete voor het aangezicht Gods, en gedacht zijner zonden, die nu en lijden en sterven noodzakelijk maakten. Later werd de vastentijd verlengd tot 40 dagen, maar hiermee verloor hij voor de meesten zijne groote betekenis. Slechts de strengsten vastten al die dagen behalve de Zondagen; anderen deden dit slechts een gedeelte van den dag, terwijl weer anderen zich tevreden stelden met de onthouding van enkele spijsen. 't Vasten werd, toen de kerk van de vervolgingen verlost was, niet veel meer dan een uiterlijk gebaar, waarvan de ernst elk oogenblik kon vergeten worden. Hoeveer dit gaan kon, bewijst ons het volgende. Toen Chrysostomus eens te Constantinopel in den vastentijd een krachtige vermaning gaf tot boete en bekeering, zag hij met blijdschap, zooals een dienaar des Woords die kent, wanneer hij meent op te merken, dat hij niet te vergeefs spreekt, dat zijne hoorders, ten teken van rouw, zich met de handen op de borst sloegen en over hunne zonden klaag-

den. Doch nauwelijks was de godsdienstoefening afge-loopen, en stroomde het volk de kerk uit, of het gerucht verspreidde zich langs de straten, dat er wedrennen zouden gehouden worden. Dadelijk was de ernst vergeten en de menigte stroomde naar de schouwplaats, om zich in wereldsche vermaken te werpen.

Dit waren droeve openbaringen van de zeepraal van den geest der wereld in de kerk, toen Christen te zijn geen smaad meer scheen te brengen, maar ere. De geloovigen gruwend er van en brachten hun vasten als een tijd van ware verootmoediging door, waarop het Paaschfeest volgde. Nauwelijks was de Zaterdag met het licht van den aanbreekenden morgen geëindigd of de geloovigen, die voor een deel den nacht in het bedehuis hadden doorgebracht, begroetten elkaar met heilwenschen en met den broederkuis, waarna van aller lippen het bekende woord vloeide: „De Heere is waarlijk opgestaan.“ Hierna gebruikte men met degenen, die in den afgeloopen nacht gedoopt waren, het Avondmaal. Daarbij zong men samen: „Dat is de dag, dien de Heere gemaakt heeft, laat ons op denzelfden ons verheugen en verblijd zijn.“ (Ps. 118: 24.) Voorts was de dag gewijd aan betooning van werken van liefdadigheid. Meer dan ooit werd dan voor de slaven, de kranken, de gevangenen, de armen gezorgd, opdat dan ook uit de harten der bedrukten een stem van vreugde mocht oprijzen. En de vermaning werd door allen gehoord: „Zoo wij werkelijk met het hart gelooven, wat wij met den mond belijden, zoo zijn wij in Christus gekruisigd en ook in Hem opgewekt.“

DE GAAY FORTMAN.